

Nr 5.

Ankom till Riksdagens kansli den 21 februari 1911 kl. 3 e. m.

Betänkande, i anledning af väckta motioner om ändringar i förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning af brännvin.

Till bevillningsutskottets förberedande behandling hafva hänvisats fyra motioner, afseende vissa ändringar i gällande bestämmelser rörande s. k. tillfälliga rättigheter i fråga om utskänkning af brännvin.

I motionerna nr 12 i Första kammaren af herr *von Mentzer m. fl.* och nr 13 i Andra kammaren af herr *Räf m. fl.* hemställes, »att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådana ändringar i kungl. förordningen angående försäljning af brännvin den 9 juni 1905, att rättighet till försäljning af brännvin icke må beviljas utan bifall, i fråga om stad, af stadsfullmäktige eller, där sådana ej finnas, af allmän rådstuga samt, i fråga om landet, af kommunalstämma.»

Motionerna
I: 12 och
II: 13.

I motionerna nr 70 i Första kammaren af herrar *Ernst Beckman* och *Söderbergh* samt nr 71 i Andra kammaren af herr *von Schéele m. fl.* föreslås, att Riksdagen för sin del ville besluta, att 16, 17, 23 och 40 §§ i förordningen angående försäljning af brännvin den 9 juni 1905 måtte erhålla följande lydelse:

Motionerna
I: 70 och
II: 71.

§ 16.

1. Vid hälsobrunn, badort eller annan kurort å landet, där särskild läkare finnes anställd, må på därom gjord ansökning Kungl. Maj:ts be-
Bihang till Riksd. prot. 1911. 5 Saml. 1 Afd. 5 Häft. (Nr 5). 1

fallningshafvande, sedan vederbörande kommunalstämma därtill lämnat sitt bifall, meddela rättighet till brännvinsutskänkning för kortare tid än år, dock att vid sådan utskänkning egentligt brännvin må tillhandahållas endast vid måltider åt spisande gäster.

2. Vid meddelande af utskänkingsrätt enligt denna paragraf må Kungl. Maj:ts befallningshafvande föreskrifva de inskränkningar, som i öfrigt kunna anses nödiga.

§ 17.

1. På auktion — — — (lika med nuvarande lydelse) — — — i öfrigt behörig.

2. Bolag må — — — (lika med nuvarande lydelse) — — — tillhandahåller i sin rörelse.

3. Öfverlåtelse — — — (lika med nuvarande lydelse) — — — medgifven.

4. Afider den — — — (lika med nuvarande lydelse) — — — behörig och lämplig.

5. Afider den, som på grund af 16 § innehar rättighet till brännvinsutskänkning — — — (lika med nuvarande lydelse) — — — och lämplig.

§ 23.

1. Då rättighet — — — (lika med nuvarande lydelse) — — — taxeringsmyndigheterna.

2. Afgiften för — — — (lika med nuvarande lydelse) — — — förskottsvis till vederbörande uppbördsman.

§ 40.

Idkar någon — — — (lika med nuvarande lydelse) — — — till detaljhandel förlustig.

Utöfvar den, som erhållit rättighet till utskänkning enligt 16 § densamma annorledes — — — (lika med nuvarande lydelse) — — — som nyss är sagdt.

Herr *von Mentzer* och medmotionärer motivera sitt förslag, motionen I: 12, sålunda:

»Ibland allt det sedliga förfall, all den råhet och förvildning, särskildt bland ungdomen, hvaröfver man i våra dagar icke utan skäl klagat, framträder såsom en löftesrik ljuspunkt just det starka nykterhetsintresset bland de breda lagren af vårt folk, den starka viljan till sedlig lyftning, som därigenom tager sig uttryck. Det är de lagstiftande myndigheternas plikt att taga fasta på denna löftesrika handpenning på att vårt folk till sin kärna dock är sundt och sedligt, att det vill söka öfvervinna de nedbrytande krafternas förstörelseverk och åter resa sig till sedlig kraft och storhet. Att i en brytningstid, sådan som vår, detta icke kan gå utan en mäktig kraftansträngning i den religiösa och nationella samlingens tecken, är gifvet. Vi våga också tro, att, när medvetandet härom blir klarare och starkare, äfven de, som ännu stå ganska tvekande inför den storartade sedliga rörelse bland vårt folk, som benämnes nykterhetsrörelsen, skola räcka handen till kraftigt bistånd.

Rörelsen, som utgick från de bildades led och därefter med stigande hänförelse omfattats af allt vidare kretsar, har numera nått fram till att vara äfven en kommunens och statens angelägenhet. Närmast intresserad utaf dessa båda är kommunen, som i första hand drabbas af alla de olägenheter, samhället såsom sådant får utstå i följd af rusdrycksbrukets skadliga verkningar. Vill alltså kommunen genom förbud mot rusdrycksförsäljning i större eller mindre utsträckning skydda sig mot dessa olägenheter och i sin mån bidra till afvärjande af den fara, som hotar att fördärfva så många hem, så många eljest arbetsdugliga samhällsmedlemmar, så många af den uppväxande ungdomen — så bör icke från statens sida läggas hinder i vägen därför. Principen om kommunernas självbestämningssrätt härutinnan har också i viss mån godkänts i lagstiftningen rörande dessa ämnen. I kungl. förordningen angående försäljning af brännvin den 9 juni 1905 § 11 stadgas, att om annan detaljhandel med brännvin än den, som kan äga rum jämlikt 9 § — nämligen på grund af burskap eller särskildt privilegium — anses böra i stad idkas, må förslag därom väckas hos stadsfullmäktige eller, där sådana ej finnas, hos allmän rådstuga. Endast ifall stadsfullmäktige eller allmänna rådstugan medgifva den ifrågasatta försäljningen, får sådan äga rum. I fråga om rätt till detaljhandel med brännvin på landsbygden — utöfver den utskänkning, som äger rum i samband med äldre gästgifveri — innehåller 13 §, att sådan ej får förekomma, ifall därom gjord framställning blir af kommunalstämman ogillad.

Emellertid är detta *kommunala veto* ej fullständigt genomfördt. Om-

fattande försäljningsrättigheter kunna af Konungens befallningshafvande medgifvas äfven emot den kommunala representationens afstyrkande, i ett par fall till och med utan deras hörande.

I 16 § stadgas nämligen:

1. Klubb eller annan förening må, efter vederbörande kommunalstyrelses hörande, kunna af Konungens befallningshafvande tilldelas rätt under högst ett år i sänder att utskänka brännvin åt sina medlemmar och inbjudna gäster. — 2. Vid hälsobrunn, badort eller annan kurort å landet, där särskild läkare finnes anställd, må på därom gjord ansökning Konungens befallningshafvande, sedan vederbörande kommunalstämma lämnats tillfälle att yttra sig, meddela rättighet till brännvinsutskänkning för kortare tid än år, dock att vid sådan utskänkning egentligt brännvin må tillhandahållas endast vid måltider åt spisande gäster. — 3. Rättighet till utskänkning å passagerarfartyg må på ansökning kunna medgifvas af Konungens befallningshafvande i det län, hvarest fartygets rederi har sitt säte. Sådan utskänkning må endast äga rum till förtäring ombord å fartyget och må, under det fartyget ligger i hamn eller vid land, allenast ske till besättningen och till dem, som i fartygets restaurationslokal intaga måltid. — 4. Där i annat fall, än förut i denna § är sagdt, värdshusrörelse för någon del af året tillfälligtvis kan vara af omständigheterna påkallad, dock ej vid läger eller där trupp eljest är för flera dagar sammandragen, må för kortare tid än år rättighet till brännvinsutskänkning på därom af vederbörande gjord ansökning meddelas af Konungens befallningshafvande. — 5. Vid meddelande af utskänkingsrätt enligt denna § må Konungens befallningshafvande föreskrifva de inskränkningar, som i öfrigt kunna anses nödiga.

Förslag till ändringar i denna paragraf hafva flerfaldiga gånger förekommit. Uti en af herr Söderbergh m. fl. i Andra kammaren vid 1910 års riksdag väckt motion nr 111 yttras härom bland annat följande:

'Samtliga de s. k. tillfälliga utskänkingsrättigheter, som omförmälas i förenämnda paragraf i brännvinsförsäljningsförordningen och om hvilka det ligger i Konungens befallningshafvandes makt att ensam och allena besluta, ha alltid af nykterhetsvännerna med rätta betraktats med oblida ögon. Då den nu gällande förordningen af Kungl. Maj:t framlades för godkännande vid 1905 års riksdag, restes mot 16 § i dess dåvarande lydelse ett starkt motstånd. Sålunda påyrkades i två inom Andra kammaren väckta motioner borttagandet af hela denna paragraf, och ett stort antal ändringsyrkanden framställdes af flera motionärer i båda kamrarna i fråga

om hvarje moment, då särskilda restriktioner utöfver de af Kungl. Maj:t föreslagna ansågos erforderliga med afseende å förevarande slag af utskänkingsrättigheter. Men mycket blef den gången ej vunnet. Åt Konungens befallningshafvande inrymdes den allra vidsträcktaste befogenhet att utdela till namnet tillfälliga, men därför icke mindre verkningfulla utskänkingsrättigheter, äfven mot vederbörande kommunalmyndigheters direkta afstyrkande, ja, i enlighet med ofvanberörda 4 mom., till och med utan dessas hörande.'

Beträffande paragrafens *mom. 1* yrkades i nämnda motion, att momentet måtte utgå. Till stöd härför anfördes, att det icke föreläge något som helst giltigt skäl, hvarför en särskild brännvinsförsäljningsrätt skulle vara förbehållen klubbar och dylika inrättningar af privat natur. En sådan rätt måste fastmer anses såsom synnerligen olämplig. Utdelandet däraf kunde icke annat än bli beroende på fullständig godtycklighet i de fall, då konkurrens inträder mellan flera föreningar, eller också skulle rättighet meddelas i hur stor utsträckning som helst till hvarje förening, som därom gjorde framställning och mot hvilken speciella obehörighetshänsyn icke kunde påvisas. Och ändå hade törhända föreningen kommit till stånd med hufvudsakligt syfte att just ernå en utskänkingsrätt. Vidare kunde anmärkas, hurusom, då en klubb alltid mer eller mindre hade karaktären af enskildt sällskap, det för polismyndigheten vore hart när omöjligt att där öfva nödig tillsyn. Lagöfverträdelser kunde alltså utan påföljd utöfvas och hvarjehanda missbruk bedrifvas utan att behöfva komma i offentlighetens ljus. Den fara, som låge häri, och de betänkliga följder i flera hänseenden, som en dylik utskänkingsrörelse inom slutna väggar kunde föra med sig, manade på det allvarligaste till ett ingripande. Såsom i det hela skadligt och för ifrågavarande föreningar ingalunda oundgängligen nödig, borde följaktligen en utskänkingsrätt af oförmälda slaget icke vidare få förekomma.

Sammansatta bevillnings- och lagutskottet vid 1909 års riksdag, hvilket haft att yttra sig öfver en af herr Söderbergh m. fl. då väckt motion med enahanda yrkande och motivering, uttalade i anledning däraf, att enligt utskottets mening en utskänkingsrättighet af ifrågavarande slag vore synnerligen olämplig. Då en klubb eller förening alltid komme att mer eller mindre behålla karaktären af enskildt sällskap, blefve det hart när omöjligt för polismyndigheten att utöfva någon tillsyn öfver där bedrifven utskänkingsrörelse. Denna rörelse torde också ej sällan utsträckas utöfver de tider, då utskänkning å de offentliga utskänkingsställena icke

finge äga rum, ett förhållande, som, förutom att det frestade till ökad spritkonsumtion, måste anses särskildt olämpligt i klubbar, där unga män ofta utgjorde flertalet af medlemmarna. Härtill komme, att vederbörande kommunalstyrelse icke ägde makt att förhindra tillkomsten af ifrågasatt rättigheter, i det att Konungens befallningshafvande, oberoende af hvad kommunalstyrelsen anfört, vore oförhindrad att medgifva en dylik rättighet. Då ej heller något behof af klubb rättigheter förefunnes — under den långa tid, då särskilda dylika rättigheter ej funnos, hade, utskottet veterligen, några giltiga anmärkningar mot saknaden af sådana icke framkommit —, funne utskottet sig böra hemställa om bifall till motionen i denna del. Frågan förföll dock. Bevillningsutskottet vid 1910 års riksdag ställde sig, i motsats mot föregående årets sammansatta bevillnings- och lagutskott, afvisande mot motionen under hänvisning till den då ifrågasatta, sedermera af Riksdagen beslutade allsidiga utredningen af de till nykterhetslagstiftningen hörande spörsmål.

Men oberoende däraf synes redan nu — helst som utredningen säkerligen kommer att taga lång tid i anspråk — åtminstone sådan ändring i gällande brännvinsförsäljningsförordning böra vidtagas, att försäljningsrättighet, hvarom nu är fråga, icke må kunna beviljas utan bifall af den kommunala representationen. Denna känner bäst förhållandena på platsen och de olägenheter, som följa af försäljningsrättighetens beviljande. Här om någonsin bör den kommunala själfbestämmningsrätten vinna den vidsträcktaste tillämpning.

Rörande *mom. 2* i förevarande § yrkades uti en af herr Söderbergh m. fl. vid 1910 års riksdag väckt motion nr 112, att orden 'sedan vederbörande kommunalstämma lämnats tillfälle att yttra sig' måtte utbytas mot: 'sedan vederbörande kommunalstämma därtill lämnat sitt bifall', så att momentet skulle komma att erhålla följande lydelse: 'Vid hälsobrunn, badort eller annan kurort å landet, där särskild läkare finnes anställd, må på därom gjord ansökning Konungens befallningshafvande, sedan vederbörande kommunalstämma därtill lämnat sitt bifall, meddela rättighet till brännvinsutskänkning för kortare tid än år, dock att vid sådan utskänkning egentligt brännvin må tillhandahållas endast vid måltider åt spisande gäster.'

Till närmare motivering häraf yttrades i motionen:

'Uti 2 mom. i 16 § i kungl. förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning af brännvin tillerkännes Konungens befallningshafvande befogenhet att vid hälsobrunn, badort eller annan kurort å landet, där

särskild läkare finnes anställd, sedan vederbörande kommunalstämma lämnats tillfälle att yttra sig, meddela rättighet till brännvinsutskänkning. Mot berörda stadgande ha gång efter annan anmärkningar med fog rikats. Det har framhållits, att det hvarken kan anses nödigt eller nyttigt, att brännvinsutskänkning må äga rum vid dylika anstalter. För öfrigt borde det icke vara Konungens befallningshafvande medgifvet att, när det lyckats för en kommun att hålla sig fri från all brännvinsutskänkning, korsa samma kommuns nykterhetssträfvande genom att tillåta utskänkning vid s. k. kurort, som till äfventyrs ligger inom dess område, ett förhållande, som flera gånger inträffat. Inrättningar af ifrågavarande slag uppstå numera till obegränsadt antal, oftast utan någon som helst utsikt att kunna ekonomiskt bära sig, såvida icke inkomster af en vid inrättningen lätt nog förvärfvad brännvinsutskänkingsrätt bli att påräkna. Att grunda tillkomsten af en hälsoanstalt på sådan förutsättning måste väl anses förkastligt. I hvarje händelse bör icke mot kommunens uttryckligt uttalade vilja en utskänkingsrätt af omförmäld art få komma till stånd.'

Äfven härutinnan gäller, att den Konungens befallningshafvande här medgifna befogenhet måste anses utgöra ett obehörigt intrång uti den kommunala själfbestämmningsrätten, och att sålunda det kommunala vetot jämväl på denna punkt bör göras gällande, oberoende af den pågående utredningen rörande det berättigade eller icke berättigade uti förekomsten i allmänhet af dylika särskilda rättigheter.

Mom. 3 i 16 § innehåller, att rättighet till utskänkning å passagerarfartyg må på ansökning kunna medgifvas af Konungens befallningshafvande i det län, hvarest fartygets rederi har sitt säte. Här förutsättes icke ens för rättighetens beviljande, att de kommunala myndigheterna skola höras. Visserligen har mot krafvet härpå anmärkts, att det skulle medföra praktiska svårigheter att inhämta yttranden från samtliga kommuner, då fråga vore exempelvis om passagerarfartyg i kusttrafik på längre sträckor. I detta fall skulle dock det kommunala vetot kunna genomföras så, att kommun, som berördes af trafiken, skulle hafva rätt att inom viss tid före ärendets afgörande hos Konungens befallningshafvande inkomma med framställning i ämnet, hvarom kungörelse skulle utfärdas på enahanda sätt som i fråga om de vanliga länskungörelserna. Med föranledande af innehållet i de sålunda inkomna framställningarna skulle Konungens befallningshafvande hafva att antingen afslå ansöknin-gen om utskänkingsrätt eller ock medgifva den i den inskränkta omfattning, att kommun, som motsatt sig utskänkingsrättighetens beviljande,

däraf icke berördes, så att t. ex. utskänkning icke finge förekomma förrän efter afgången från viss hamn under resan eller dylikt.

Ehuru, liksom i fråga om öfriga här ofvan omnämnda tillfälliga utskänkingsrättigheter, frågan om deras fullständiga upphörande torde utgöra föremål för den beslutade utredningen, lärer dock krafvet på rätt till kommunalt veto äfven i detta fall kunna och böra redan nu prövas och omedelbart godkännas.

Hvad slutligen angår de i *mom. 4* i 16 § afsedda tillfälliga utskänkingsrättigheter, yttrades därom i den förut åberopade, af herr Söderbergh m. fl. väckta motionen nr 111, att dessa rättigheter skulle egentligen endast ifrågakomma i anledning af offentliga tillställningar af ett eller annat slag, men att momentets affattning lade i Konungens befallningshafvandes hand att meddela rätt till brännvinsutskänkning i hvilka fall som helst, utom vid läger eller där trupp eljest för flera dagar sammandrages, allenast med den begränsningen, att tiden skall vara kortare än år. Olämpligheten af en så vidsträckt maktfullkomlighet hos Konungens befallningshafvande i fråga om beviljandet af brännvinsutskänkingsrätt låge i öppen dag. Den kunde leda och hade också, enligt hvad erfarenheten ådagalagt, ledt till missförhållanden af flerahanda art. Äfven där värdshusrörelse för någon del af året tillfälligtvis kunde vara af omständigheterna påkallad, borde rättighet att utskänka spritdrycker icke kunna få meddelas i annan ordning, än författningen i öfrigt föreskrefve.

Motionärernas yrkande om momentets borttagande ur paragrafen afstyrktes af 1909 års utskott, men tillstyrktes i viss mån af åtskilliga reservanter. Såsom skäl härför anförde dessa: De tillfälliga utskänkingsrättigheter, hvarom här vore fråga, hade, enligt hvad erfarenheten visat, medfört åtskilliga olägenheter. Under dessa rättigheter hade flerstädes inrymmts teatrar, sommarrestauranger och andra liknande lokaler, där utskänkingsrörelse, ehuru regelbundet återkommande år efter år, icke pågått året rundt. Att med tillhjälp af nu förevarande lagrum skapa dylika så att säga halfpermanenta rättigheter hade syntes så mycket mer olämpligt, som vederbörande kommunala myndigheter icke tillerkänts något inflytande på dylika rättigheters tillkomst. Enligt reservanternas mening borde rättigheter af förevarande slag meddelas endast i samma ordning som de ordinarie rättigheterna.

Kamrarna fattade i frågan skiljaktiga beslut.

Äfven i fråga om nu omförmälda rättigheter framträder med synnerlig styrka krafvet på att de icke få beviljas utan den kommunala representa-

tionens bifall. Många af dessa rättigheter, särskildt de, som gälla sommarrestaurangerna, äro, under den tid de gälla, af betydande omfattning och kunna alldeles omintetgöra en nykterhetsvänlig befolkning och dess kommunala myndigheters sträfvanden att främja ordning och sedlighet inom kommunen. Äfven här gäller, att den förändring, som nu påyrkas, icke är af beskaffenhet att böra ingå i den igångsatta utredningen angående medlen för dryckenskapens bekämpande, utan kan och bör omedelbart beslutas.

Ett fullständigt genomförande af det kommunala vetot i vår nykterhetslagstiftning skulle, enligt vår mening, vara i hög grad egnadt att föra nykterhetssaken framåt och blifva vårt folk till gagn.»

Motionärerna sluta sin framställning med framhållandet af att »principen om kommunal självstyrelse såsom sin konsekvens — särskildt beträffande frågor af föreliggande art — fordrar, att bestämd hänsyn tages till kommunens genom dess lagliga representation uttalade vilja.»

I motionen II: 13 af herr *Räf m. fl.* åberopas en så lydande motivering:

»I kungl. förordningen angående försäljning af brännvin den 9 juni 1905 stadgas såsom allmän regel för rätt till detaljhandel med brännvin, att bifall därtill erfordras i stad af stadsfullmäktige eller, där sådana ej finnas, af allmänna rådstugan, och på landet af kommunalstämma. Lämnas ej sådant bifall, kommer försäljningen ej till stånd. Den makt, de kommunala myndigheterna hafva att i förutnämnda fall förhindra utöfningen af detaljhandel med brännvin inom kommunens område, kan lämpligen kallas *kommunalt veto*. Denna vetorätt är en dyrbar frukt af nykterhetsvännernas hittills nedlagda oförtröttade arbete på nykterhetslagstiftningens område. Emellertid är principen om denna rätt för kommunerna ännu icke i lagstiftningen till fullo genomförd. Enligt 16 § i brännvinsförsäljningsförordningen kunna nämligen åtskilliga försäljningsrättigheter af särskild natur af Konungens befallningshafvande medgifvas äfven emot vederbörande kommunalmyndighets afstyrkande och i ett par fall till och med utan att kommunal myndighet ens höres.

Gällde frågan här endast näringslifvets intressen eller hänsynen till enskilda personers smak och vanor, skulle kanske krafvet på den kommunala veto-principens utsträckande jämväl till dessa fall icke hafva framträtt och vidhållits med sådan styrka bland landets nykterhetsvännar, som nu faktiskt är förhållandet. Men det är högre intressen, som här stå på

spel. Ibland allt det sedliga förfall, all den råhet och förvildning, särskildt bland ungdomen, hvaröfver man i våra dagar icke utan skäl klagat, framträder såsom en löftesrik ljuspunkt just det starka nykterhetssträfvandet bland de breda lagren af vårt folk, den starka viljan till sedlig lyftning, som därigenom tager sig uttryck. Det är de lagstiftande myndigheternas plikt att taga fasta på denna löftesrika handpenning på, att vårt folk till sin kärna dock är sundt och sedligt, att det vill söka öfvervinna de nedbrytande krafternas förstörelseverk och åter resa sig till sedlig kraft och storhet. Att i en brytningstid, sådan som vår, detta icke kan gå utan en mäktig kraftansträngning i den kristliga och nationella samlingens tecken, är gifvet. Men skall en sådan samling kunna åstadkommas, måste alla, som vilja göra allvar af sina bemödanden för fosterlandets väl, förena sig till gemensamt arbete, om det också måste ske med uppoffring af hvad som under mindre ansvarsfulla och brydsamma tider möjligen kunnat bibehållas eller tillåtas. Vi våga också tro, att, när medvetandet härom blir klarare och starkare, äfven de, som ännu stå ganska tvekande inför den storartade sedliga rörelse bland vårt folk, som kallar sig nykterhetsrörelsen, skola räcka handen till kraftigt bistånd. Ett af de närmast liggande uttrycken härför vore, om den själfbestämningsrätt, som i princip och i stora väsentliga delar redan tillerkänts kommunerna i fråga om rätten till försäljning af rusdrycker inom kommunens eget område, kunde till fullo genomföras, så att ett *fullständigt kommunalt veto* tillerkändes kommunerna. Hafva dessa genom sin lagliga representation ställt sig afgjort på den sida, där man vill söka med all kraft höja vårt folk ur det begynnande förfallet, synes det icke vara riktigt, att de administrativa myndigheterna skola hafva makt att i viss mån gäcka dessa ansträngningar, då det icke lär kunna visas, att de intressen, som de administrativa myndigheternas befogenhet härutinnan är afsedd att skydda, äro af den art eller vikt, att de böra göras gällande gentemot ett så stort allmänt intresse som fosterlandets väl.

Hvad betyda häremot sådana ömkliga eller rent privat-ekonomiska intressen, som nöjet för en klubb eller förening att få servera brännvin eller därmed likställda drycker åt sina medlemmar och gäster eller intresset för en hälsobrunn eller badort att få anordna brännvisutskänkning vid måltider åt spisande gäster, eller för restauratrisen på ett passagerarfartyg att få försälja spritdrycker under sjöresan.

Frågan om statens och kommunernas frigörande från det ekonomiska beroendet af rusdryckshandteringen torde icke beröras af nu väckta förslag,

hvidan ett afvaktande af kommitéutredningen härutinnan icke synes erforderligt.»

Motionerna I: 70 af herrar *Ernst Beckman* och *Söderbergh* samt II: 71 af herr *von Schéele m. fl.* hafva samma motivering, så lydande:

»I § 16 af gällande förordning angående försäljning af brännvin är stadgadt rörande de s. k. tillfälliga utskänkningsrättigheterna.

Om lämpligheten af de föreskrifter, som i denna paragraf innehållas, hafva synnerligen skiljaktiga meningar gjort sig gällande. Redan vid 1905 års riksdag, då ifrågavarande förordning antogs, inlades kraftiga gensagor mot paragrafens innehåll, hvilket också i följd häraf redan då i någon mån modifierades och alltså erhöll en annan affattning än i det ursprungliga förslaget. De ändringar, som då genomfördes, voro emellertid ingalunda till fyllest. I paragrafen bibehöllos, utan afseende å däremot anförda betänkligheter, såväl bestämmelser, som gjorde det möjligt att erhålla utskänkningsrättigheter bland annat för klubbar och föreningar och för passagerarfartyg, som ock stadganden af den innebörd, att afgörandet rörande de tillfälliga utskänkningsrättigheterna i hvarje fall skulle tillkomma Kungl. Maj:ts befallningshafvande, utan rätt för vederbörande kommun att hindra tillkomsten af dylika utskänkningsrättigheter inom sitt område.

Under tiden efter 1905 hafva därför ock talrika yrkanden om ändringar i § 16 af brännvinsförsäljningsförordningen framkommit. Vid sistlidna års riksdag väcktes i sådant syfte inom Andra kammaren 4 olika motioner. Herr *F. Söderbergh m. fl.* hemställde i motion nr 111, att mom. 1 och 4 i den omförmälda paragrafen måtte utgå liksom ock i förordningen förekommande hänvisningar till dessa lagrum, samt i motion nr 112, att orden: »sedan vederbörande kommunalstämma lämnats tillfälle att yttra sig» i mom. 2 af samma paragraf måtte utbytas mot orden: »sedan vederbörande kommunalstämma därtill lämnat sitt bifall». Herr *Hagberg m. fl.* yrkade borttagande af mom. 3 i paragrafen, och herr *Räf* yrkade slutligen aflåtande af en skrifvelse till Kungl. Maj:t med begäran om förslag till sådana ändringar i gällande författningar, att rättighet till försäljning af brännvin, vin och öl icke i något fall måtte tilldelas någon utan att, i fråga om stad dess stadsfullmäktige eller, där sådana ej finnas, allmän rådstuga och, i fråga om landet, kommunalstämma därtill gifvit tillstyrkande utlåtande.

Vi vilja ej här upprepa de efter vår mening välgrundade skäl, som af ifrågavarande motionärer för deras yrkanden anfördes, utan anhålla vi

att i fråga om dem få hänvisa till motionerna. Dessa blefvo af bevillningsutskottet afstyrkta och af Första kammaren afslagna. Andra kammaren åter fattade sitt beslut i enlighet med en af herr *Kvarnzelius* med instämmande af herr *O. A. Ericsson* och delvis äfven af herrar *K. G. Karlsson* och *Röing* mot bevillningsutskottets betänkande afgifven reservation, däri motionärernas yrkanden vunnit afseende. Då vi fullständigt ansluta oss till den mening, som fått uttryck i nämnda reservation och Andra kammarens på grund däraf fattade beslut, och då vi tillika hålla före, att hvarje tidsutdräkt i fråga om den reform, hvartill sagda beslut syftar, länder vårt folk till skada, kunna vi ej underlåta att ånyo framlägga detta ärende till Riksdagens pröfning.

Omförmälda af herr *Kvarnzelius* afgifna reservation hade följande motivering:

I olikhet mot utskottet har jag funnit de af motionärerna anförda och åberopade skälen för omedelbara åtgärders vidtagande till inskränkning i de tillfälliga utskänkingsrättigheterna fullt öfvertygande. De s. k. klubb rättigheterna, som tillkommo i 1905 års förordning, hafva under sin korta tillvaro redan hunnit ådraga sig en icke odeladt angenäm uppmärksamhet. Erfarenheterna under tiden hafva bestyrkt, att de mot desamma uttalade betänkligheterna varit och äro väl grundade. Några egentliga skäl för att fortfarande bibehålla detta slag af utskänkingsrättigheter har däremot icke kunnat anföras.

Samma är förhållandet med de tillfälliga utskänkingsrättigheter, som afses i gällande förordning § 16 mom. 4. Jag har därför ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till herr *Söderberghs* m. fl. motion nr 111.

Af motståndare till lokalt veto har ofta anförts, att kommunerna redan nu äga befogenhet att förhindra inrättandet af brännvinsförsäljning inom sina områden. Så länge § 16 mom. 2 i gällande brännvinsförsäljningsförordning kvarstår i oförändradt skick, är emellertid detta påstående icke med verkliga förhållandet öfverensstämmande.

Några berättigade skäl, hvarför rättighet till brännvinsutskänkning vid hälsobrunn, badort eller annan kurort å landet, där särskild läkare finnes anställd, skall kunna meddelas under andra förhållanden än hvad i allmänhet är stadgadt för rätt till brännvinsutskänkning, torde icke kunna förebringas. Den omständigheten, att särskild läkare finnes anställd vid en kurort, torde icke kunna anses utgöra någon garanti mot de skadliga verkningar, som en krogs förläggande inom en kommun kan medföra.

Ett bifall till herr Söderberghs m. fl. motion nr 112, hvori yrkas, att i ofvanberörda moment orden 'lämnats tillfälle att yttra sig' utbytas mot orden 'därtill lämnat sitt bifall', är endast ett konsekvent fullföljande af den princip, som vunnit erkännande i vår nu gällande rusdryckslagstiftning rörande kommunernas bestämmanderätt inom sina områden i fråga om försäljning af rusdrycker.

Frågan om utskänkning af rusdrycker å passagerarfartyg har vid upprepade tillfällen varit föremål för Riksdagens pröfning, utan att någon förändring i gällande bestämmelser kunnat åstadkommas. Onekligen äro de olägenheter, som följa med denna utskänkning, många och betydande. Detta har också af utskottet medgifvits.

Det sammansatta bevillnings- och lagutskott, som vid sistlidne riksdag hade att yttra sig öfver en motion i förevarande ämne, gaf också uttryck åt samma uppfattning, anförande, att 'det torde vara obestriddigt, att den utskänkingsrätt å passagerarfartyg, hvarom här är fråga, föranledt missbruk och olägenheter på en mängd orter i landet'. Och anförde utskottet vidare: 'det vore därför utan tvifvel önskvärdt, om sådana bestämmelser i ämnet kunde träffas, att förevarande utskänkingsrätt såväl i möjligaste mån inskränktes som ock omgärdades med ytterligare garantier mot missbruk'.

Genom ett bifall till herr Hagbergs förevarande motion nr 23 skulle förhållandet i fråga om rusdrycksutskänkningen på kommunikationsmedlen till sjöss blifva lika med hvad som nu är fallet vid våra kommunikationsleder till lands.

Utskottet har som ett hufvudskäl för att ingenting nu borde göras med anledning af förevarande motioner anført, att man borde afvakta den omfattande utredning, som inom en nära framtid torde få antagas komma till stånd. Härutiinnan kan jag ej dela utskottets mening. Det nu föreslagna upphäfvandet af de tillfälliga utskänkingsrättigheterna innebär ju endast en ändring i gällande brännvinsförsäljningsförordning och är afsedt att afhjälpa en af de brister i gällande lagstiftning, som äfven utskottet anser föreligga. Att med hänvisning till en blifvande omfattande utredning, hvars resultat säkerligen först efter lång tid kan föreligga, uppskjuta en fråga, som utan hinder nu kan företagas till afgörande, måste anses vara mindre lämpligt. Det synes mig för öfrigt, som om utskottet hade en oriktig uppfattning om det reformarbete, som kommer att föreligga för en blifvande alkoholutredningskommitté.

Är väl någon sak klar, torde det vara den, att en blifvande omfattande utredning måste omlägga grunderna för hela den svenska alkohollagstift-

ningen, och det skulle vara synnerligen olyckligt, om den föreställningen blefve allmän, att den blifvande utredningen hade till hufvudsaklig uppgift att genomföra modifikationer inom nuvarande lagstiftnings ram. Jag vågar också hoppas, att Riksdagen ej skall göra utskottets motivering till sin och därigenom från början ge utredningen en helt annan innebörd än den, som Andra kammaren genom sitt beslut med anledning af herr Jonssons i Hökhult motion velat gifva en sådan utredning.

Genom sitt bifall till herr Söderberghs m. fl. motion nr 111 och herr Hagbergs m. fl. motion nr 23 påkallas förändring i §§ 17, 23 och 40 i brännvinsförsäljningsförordningen.

Det yrkande, som herr Kvarzelius på dessa grunder framställde, och som af Andra kammaren bifölls, upptaga vi alltså på nytt.»

*Utskottets
yttrande.*

16 § i gällande förordning angående försäljning af brännvin, i hvilken paragraf förevarande motioner åsyfta ändring, är af följande lydelse:

»1. Klubb eller annan förening må, efter vederbörande kommunalstyrelses hörande, kunna af Kungl. Maj:ts befallningshafvande tilldelas rätt under högst ett år i sänder att utskänka brännvin åt sina medlemmar och inbjudna gäster.

2. Vid hälsobrunn, badort eller annan kurort å landet, där särskild läkare finnes anställd, må på därom gjord ansökning Kungl. Maj:ts befallningshafvande, sedan vederbörande kommunalstämma lämnats tillfälle att yttra sig, meddela rättighet till brännvinsutskänkning för kortare tid än år, dock att vid sådan utskänkning egentligt brännvin må tillhandahållas endast vid måltider åt spisande gäster.

3. Rättighet till utskänkning å passagerarfartyg må på ansökning kunna medgifvas af Kungl. Maj:ts befallningshafvande i det län, hvarest fartygets rederi har sitt säte. Sådan utskänkning må endast äga rum till förtäring ombord å fartyget och må, under det fartyget ligger i hamn eller vid land, allenast ske till besättningen och till dem, som i fartygets restaurationslokal intaga måltid.

4. Där i annat fall än förut i denna § är sagdt värdshusrörelse för någon del af året tillfälligtvis kan vara af omständigheterna påkallad, dock ej vid läger eller där trupp eljest är för flera dagar sammandragen, må för kortare tid än år rättighet till brännvinsutskänkning på därom af vederbörande gjord ansökning meddelas af Kungl. Maj:ts befallningshafvande.

5. Vid meddelande af utskänkingsrätt enligt denna § må Kungl. Maj:ts befallningshafvande föreskrifva de inskränkningar, som i öfrigt kunna anses nödiga.»

Den historik öfver 16 §, som förekommer i bevillningsutskottets betänkande nr 14, förra året, anser sig utskottet här böra återgifva:

»I den förordning, som gällde före ikraftträdandet af nyssnämnda författning, återfunnos — i 13 § — bestämmelser af i hufvudsak samma innebörd som de nu återgifna, med undantag dock af stadgandet i mom. 1, hvilket tillkom år 1905 i sammanhang med och såsom en följd af ändrade föreskrifter till förekommande af en särskild form af s. k. salning.

Redan före den revision af lagstiftningen rörande försäljning af brännvin, som verkställdes år 1905 och som fick sitt uttryck i gällande brännvinsförsäljningsförordning, hade inom Riksdagen i motionsväg yrkats ändring i bestämmelserna om de tillfälliga utskänkingsrättigheterna. I afseende härå vill utskottet endast erinra, hurusom i en vid 1902 års riksdag väckt motion framställdes förslag i syfte, att, innan tillåtelse till utskänkning å passagerarfartyg finge lämnas, tillfälle måtte beredas vederbörande kyrkliga och kommunala myndigheter att yttra sig i frågan.

Motionen, hvilken blef af Riksdagen afslagen, hade afstyrkts af bevillningsutskottet, som ställde sig afvisande mot införandet i rusdrycks-lagstiftningen af nyheten, att de kyrkliga myndigheterna skulle höras, och som framhöll det mindre ändamålsenliga i en anordning, enligt hvilken yttranden skulle behöfva infordras från alla de kommuner — ofta belägna i många olika län — hvarigenom ett passagerarfartyg hade tilläggsplatser.

I det 1905 års Riksdag förelagda förslaget till brännvinsförsäljningsförordning hade bestämmelserna om de tillfälliga utskänkingsrättigheterna väsentligen samma innehåll som den nuvarande 16 §. De hufvudsakliga afvikelserna skola här nedan vidare beröras.

Förslaget i denna del blef emellertid föremål för ändringsyrkanden i ett flertal motioner. Den mest vidtgående af dessa yrkanden gick ut på att alldeles utesluta paragrafen i fråga. Af de öfriga må här erinras om dem, som afsågo, att samtycke af kommunalstyrelsen skulle erfordras för beviljande af utskänkingsrätt enligt 1 och 2 mom., att yttrande af kommunal myndighet skulle inhämtas, innan rätt till utskänkning enligt 1 mom. och delvis enligt 4 mom. beviljades, samt slutligen beträffande 3 mom. dels att utskänkning endast skulle få äga rum, till förtäring ombord å fartyget, åt sådana passagerare, som innehade biljett för minst 75 öre

i och för resa med fartyget, dels ock att rätt till utskänkning å fartyg skulle meddelas endast, för så vidt fartyget anlöpte utländsk hamn.

Det särskilda utskott, till hvilket Kungl. Maj:ts berörda proposition jämte de i anledning af samma proposition väckta motioner hänvisats, fann sig icke böra tillstyrka vare sig paragrafens borttagande eller nyss omförmälda ändringsförslag, men utskottet fann dock ytterligare restriktioner, utöfver de af Kungl. Maj:t föreslagna, erforderliga. Utskottet anförde härom i hufvudsak följande. Såsom af det utaf utskottet framlagda författningsförslaget framginge, hade utskottet tillstyrkt, att vid fråga om beviljande af utskänkingsrättighet åt klubb eller annan förening vederbörande kommunalstyrelse skulle i ärendet höras. Analogien med upplåtandet af allmänna utskänkingsrättigheter i stad eller på landet syntes utskottet tala för att jämväl beträffande upplåtande af ifrågavarande slags rättigheter vederbörande kommunalstyrelses yttrande borde inhämtas. Skäl kunde däremot icke anses förefinnas att åt kommunerna inrymma veto i fråga om dessa rättigheter. Den af utskottet föreslagna anordningen syntes skänka all önskvärd garanti emot beviljande af dylika rättigheter i en af vederbörande kommun icke önskad utsträckning, då Kungl. Maj:ts befallningshafvande icke torde utan giltiga skäl i ett dylikt ärende handla i strid mot ett af en kommun gjort uttalande. Vidare hade utskottet funnit lämpligt föreslå den inskränkning med afseende å utöfningen af de utskänkingsrättigheter, som i 2 mom. afsåges, att utskänkning af egentligt brännvin därvid finge äga rum endast vid måltider åt spisande gäster.

Med de af utskottet föreslagna ändringarna och med tillägg af 5 mom. blef 16 § af Riksdagen godkänd.»

Såsom äfven angifvits i nu föreliggande framställningar, väcktes vid såväl 1909 som 1910 års riksdagar motioner angående ändringar uti ifrågavarande bestämmelser. Andra kammaren har ställt sig välvillig till dessa ändringsförslag, hvaremot Första kammaren hittills gentemot desamma intagit en mera reserverad hållning och icke ansett tiden vara inne att tillmötesgå de framställda önskingarna. Sålunda afslog Första kammaren äfven förra året de då uti ifrågavarande syfte väckta motionerna, under det att Andra kammaren med 127 röster mot 61 antog en af herr *Kvarnzelius* vid bevillningsutskottets afstyrkande betänkande fogad reservation, hvori yrkades, att 16, 17, 23 och 40 §§ i brännvinsförsäljningsförordningen skulle erhålla följande lydelse:

16 §.

1. Vid hälsobrunn, badort eller annan kurort å landet, där särskild läkare finnes anställd, må på därom gjord ansökning Kungl. Maj:ts befallningshafvande, sedan vederbörande kommunalstämma därtill lämnat sitt bifall, meddela rättighet till bränvinsutskänkning för kortare tid än år, dock att vid sådan utskänkning egentligt brännvin må tillhandahållas endast vid måltider åt spisande gäster.

2. Vid meddelande af utskänkingsrätt enligt denna paragraf må Kungl. Maj:ts befallningshafvande föreskrifva de inskränkningar, som i öfrigt kunna anses nödiga.

17 §.

1. På auktion — — — — (lika med nuvarande lydelse) — —
— — i öfrigt behörig.

2. Bolag må — — — — (lika med nuvarande lydelse) — —
— — tillhandahåller i sin rörelse.

3. Öfverlåtelse — — — — (lika med nuvarande lydelse) — —
— — medgifven.

4. Affider den — — — — (lika med nuvarande lydelse) — —
— — behörig och lämplig.

5. Affider den, som på grund af 16 § innehar rättighet till brännvinsutskänkning — — — — (lika med nuvarande lydelse) — — — —
och lämplig.

23 §.

1. Då rättighet — — — — (lika med nuvarande lydelse) — —
— — taxeringsmyndigheterna.

2. Afgiften för — — — — (lika med nuvarande lydelse) — —
— — förskottsvis till vederbörande uppbördsman.

40 §.

Idkar någon — — — — (lika med nuvarande lydelse) — — — —
till detaljhandel förlustig.

Utöfvar den, som erhållit rättighet till utskänkning enligt 16 § den-
samma annorledes — — — — (lika med nuvarande lydelse) — — — —
som nyss är sagdt.

I år liksom nästlidet år hafva de motionärer, som påyrka ändringar beträffande beviljandet af s. k. tillfälliga brännvinsutskänkningsrättigheter och som vilja häfda den kommunala själfstyrelsen på detta område, framställt olika yrkanden.

Motionerna I: 12 af herr *von Mentzer m. fl.* och II: 13 af herr *Räf m. fl.* innehålla, såsom ofvan nämnts, en hemställan »att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utarbeta och för Riksdagen framlägga förslag till sådana ändringar i kungl. förordningen angående försäljning af brännvin den 9 juni 1905, att rättighet till försäljning af brännvin icke må beviljas utan bifall, i fråga om stad, af stadsfullmäktige eller, där sådana ej finnas, af allmän rådstuga samt, i fråga om landet, af kommunalstämma».

Däremot föreslås uti motionerna I: 70 af herrar *Beckman* och *Söderbergh* samt II: 71 af herr *von Schéele m. fl.*, att Riksdagen måtte fatta samma beslut som Andra kammaren för sin del fattade förra året och hvilket beslut ofvan återgifvits. Sistnämnda förslag innebär alltså, att Riksdagen direkt och utan föregående utredning skulle besluta, att de så kallade »klubbrättigheterna» äfvensom utskänkning å passagerarfartyg och öfriga tillfälliga rättigheter, med undantag af sådan vid hälsobrunn, badort eller annan kurort på landet, skulle helt försvinna, och beträffande de sistnämnda vara beroende på kommunalstämmans bifall och icke, såsom nu, blott hänskjutas till kommunalstämmans hörande.

Då förslag i samma riktning förelågo vid förra årets riksdag, yttrade bevillningsutskottet bland annat, att hvad motionärerna i ämnet anfört icke öfvertygat utskottet om nödvändigheten eller lämpligheten af omedelbara åtgärders vidtagande till minskning i de tillfälliga utskänkningsrättigheterna samt att det syntes antagligt, att frågan, huruvida ytterligare restriktiva bestämmelser rörande sagda rättigheter till äfventyrs vore af behovet påkallade, i annat sammanhang komme under ett mera allsidigt öfvervägande. Det torde nämligen — fortsätter utskottet — vara att förvänta, att en omfattande utredning beträffande såväl brännvinslagstiftningen som lagstiftningen angående vin och maltdrycker skulle inom en nära framtid komma till stånd, hvarvid jämväl nu berörda fråga torde tillvinna sig uppmärksamhet. »Med särskild hänsyn härtill» — slutade utskottet sitt utlåtande — »torde fullgiltiga skäl finnas för Riksdagen att ej heller i år vare sig besluta någon ändring i gällande stadganden eller begära särskild utredning rörande behovet af dylik ändring.»

Den omfattande utredning af alkoholspörsmålet, som utskottet i sitt förenämnda yttrande förutsatte skulle komma till stånd och på hvars väntade igångsättande utskottet i viss mån stödde sitt afslagsyrkande, blef emellertid icke af Riksdagen beslutad. Under sådana omständigheter och då under den offentliga diskussionen såväl inom som utom Riksdagen onekligen framburits starkt talande skäl för en förändring af hithörande lagstiftning i fråga om åtminstone en del af de önskemål, som påyrkats i förevarande motioner, anser sig utskottet nu böra tillstyrka ett tillmötesgående af de gjorda framställningarna. Att, såsom i motionerna I: 70 och II: 71 yrkas, omedelbart vidtaga ändringar i vissa paragrafer af brännvinsförsäljningsförordningen, finner utskottet dock icke tillrådligt. Erkännas måste visserligen, att det måhända skulle erbjuda föga risk att omedelbart vidtaga en eller annan bland de föreslagna förändringarna. Men å andra sidan utgör dock förordningen ett sammanhängande helt, som har tillkommit så pass sent som år 1905 efter vidlyftiga förberedande utredningar och öfverläggningar. Utskottet anser det då icke vara lämpligt att utan mera ingående utredning besluta så betydelsefulla ändringar däri, som af motionärerna föreslagits. Ett eller annat önskemål, som vid hastigt påseende kan synas nog så välgrundadt, kan vid närmare pröfning visa sig stöta på oförutsedda svårigheter. I sådant afseende vill utskottet exempelvis framhålla, att frågan om borttagandet af utskänkingsrättigheterna å passagerarfartyg helt visst tarfvar en närmare utredning. Utskottet instämmer till fullo med sammansatta bevillnings- och lagutskottet vid 1909 års riksdag, som då hade frågan under förberedande behandling och i sitt — likväl afstyrkande — utlåtande yttrade, att »det torde vara obestridligt, att den utskänkning å passagerarfartyg, hvarom här är fråga, föranledt missbruk och olägenheter på en mängd orter i landet». Men samtidigt som utskottet biträder detta och därför äfven tillstyrker åtgärder för det ondas afhjälpande, anser utskottet det vara skäl framhålla, att vid frågans lösning viss hänsyn måste tagas till de ganska olika förhållanden, som kunna föreligga. Så synes t. ex. påtagligt, att på de förbindelseleder, där trafiken uppehålls af dels svenska och dels utländska fartyg, de svenska fartygen skulle i konkurrensafseende råka i ett ofördelaktigt läge, om spirituosautskänkning å dessa förbjödes, under det den fortfarande ägde rum å de utländska fartygen. Utskottet vill i detta afseende särskildt erinra om linjerna Trelleborg—Sassnitz och Malmö—Köpenhamn, där trafiken, som bekant, upprätthålles medelst svenska, resp. tyska och danska fartyg. Likaså vill det synas, att frågan om vissa mera tillfälliga rättigheter och s. k. klubb rättigheter kanske bäst

löses genom en noggrannare klassificering af hvad som helt bör indragas och hvad som bör göras beroende af den kommunala bestämmanderätten. Alla dessa frågor kräfvä ganska visst för en tillfredsställande lösning en sådan utredning, som blott Kungl. Maj:t har utvägar att åstadkomma.

Då utskottet alltså anser, att åtskilliga af de önskemål, som framburits i förevarande motioner, hafva fog för sig, men tillika finner, att vidtagandet af så pass omfattande förändringar i gällande brännvinsförsäljningsförfordning, som af motionärerna föreslagits, bör föregås af en allsidig och grundlig utredning af Kungl. Maj:t, hemställer utskottet,

att Riksdagen, i anledning af motionerna I: 12 af herr *von Mentzer m. fl.*, II: 13 af herr *Räf m. fl.*, I: 70 af herrar *Ernst Beckman* och *Söderbergh* samt II: 71 af herr *von Schéele m. fl.*, ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta snarast möjligt utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådan ändring af förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning af brännvin, att dels, i den mån hänsynen till andra berättigade intressen medgifver, den Konungens befallningshafvande enligt förordningens 16 § nu tillkommande befogenhet att meddela tillstånd till brännvinsutskänkning göres mindre omfattande, och dels, hvad angår de i sagda paragrafs 1, 2 och 4 mom. afsedda utskänkingsrättigheter, i den mån de anses fortfarande bära ifrågakomma, vederbörande kommunala myndigheter tillförsäkras bestämmanderätten.

Stockholm den 21 februari 1911.

På bevillningsutskottets vägnar:

K. G. KARLSSON.

Reservation

af herrar *Ericsson* i Ofvanmyra och *Kvarnzelius* mot vissa delar af motiveringen.